

ללמד המקום

Parasha Pinchas פִּינְחָס Bamidbar (Numeri) 25:10 -30:1

Pinchas is Eliyahu.

De midrasj geeft op beroemde wijze commentaar op het gelijknamige onderwerp van de parasha van deze week: "Pinchas is Eliyahu" (Yalkut Shimoni I, 771). Deze verklaring komt terug in rabbijnse teksten en, op kleine uitzonderingen na, zijn ze het er allemaal over eens dat Pinchas en Eliyahu één en dezelfde persoon waren. Daar zijn uiteraard veel redenen voor wanneer we het lezen. Bij Pinchas lezen we dat HaShem hem een zegen van vrede en "eeuwig priesterschap" gaf, wat suggereert dat Pinchas voor altijd een kohen zou zijn . We lezen verder hoe Pinchas eeuwenlang de Kohen Gadol was, gedurende de periode van de Shoftim (Rechters), en nergens in de Tenach wordt zijn dood vermeldt. Ondertussen zien we wel dat Eliyahu vrij plotseling verschijnt in de Tenach zonder ook maar enige achtergrondinformatie, genealogie of vadersnaam. Hij gaat verder om de dood te vermijden, en om vervolgens in een vurige strijdswagen naar de hemel te worden gebracht.

Het meest veelzeggend is dat we een unieke schriftuurlijke verklaring vinden die wordt gebruikt met betrekking tot deze twee figuren, en niemand anders. Van Pinchas wordt beschreven dat hij ijverig voor HaShem opkwam בקנאו את קנאתי (bekanoh et kinati) Bamidbar (Numeri) 25:11, en Eliyahu gebruikt dezelfde woorden wanneer hij tot HaShem spreekt en zegt dat hij ijverig voor HaShem was קנא קנאתי (kano kineti) Melachiem alef (1Koningen) 19:10. De wijzen concluderen dan ook hieruit dat ze één en dezelfde ijveraar voor HaShem moeten zijn! Als dat dan het geval is waarom, en hoe werd Pinchas dan ineens Eliyahu?

De oude *Targum Yonatan* vertaalt en becommentarieert Bamidbar (Numeri) 25:12 dat toen HaShem Pinchas *brit shalom* gaf, Hij zei: "Ik zal hem in een engel veranderen zodat hij voor altijd zal leven en de definitieve verlossing in het einde der dagen zal verkondigen." Wat is hier het verband? Waarom zou het juist Pinchas moeten zijn die de verlossing inluidt? De midrasj legt dan ook het volgende uit; net zoals Pinchas in dit geval vrede sloot tussen HaShem en Israël met de Midianieten, hij ook degene zal zijn die vrede sluit tussen HaShem en Israël in het einde der dagen, zoals er ook geschreven staat: "Zie, IK zal u Elia de profeet zenden vóór de grote en ontzagwekkende dag van HaShem, daarom zal hij ouders met kinderen en kinderen met hun ouders verzoenen, zodat ik, als ik kom, niet het hele land met totale vernietiging zal treffen." (Maleachi 3:23-24) Net zoals Pinchas degene was die HaShems woede onderdrukte en een einde maakte aan de verwoestende plaag in de Wildernis, zo zal hij ook terugkeren. Maar dan als Eliyahu, om HaShems woede opnieuw te bedwingen in het Einde der Dagen.

Als dat het geval is, waarom dan de naamsverandering? Welnu, toen Pinchas eenmaal in een engel veranderde had hij dus een nieuwe engelachtige naam nodig. Er zijn twee mensen in de Torah die engelen werden: eerst Henoeh en daarna Pinchas (zie hiervoor Ba'al haTurim in Bereshiet 5:22). Om hun status als HaShems dienaren aan te duiden, dragen engelen dan ook typisch "El" (אל) in hun naam, zoals we zien in de beroemde engelen Michaël, Gabriël en Rafaël. Henoeh nam de naam "Yehoel", יהואל, aan, hoewel hij over het algemeen de "Metatron" genoemd wordt. In navolging van het voorgaande van Henoeh nam de volgende mens die een engel werd, Pinchas, dezelfde elementen voor zijn nieuwe naam. En zo kwam het tot stand om de naam "Eliyahu", אליהו, te vormen. Deze naam wordt op twee verschillende manieren geschreven: אליהו, of als אליהו, uitgesproken als eliy-yahu . Deze naam heeft drie componenten. De eerste is אל (el) het Hebreeuwse woord voor "macht" en "gezag" en wordt gewoonlijk vertaald als God. De ם is een letter toegevoegd

ללמד המקום

aan het einde van een zelfstandig naamwoord om het "mijn" te laten betekenen, vandaar dat "אלי Eli mijn God" betekent. De י verdubbelt ook als de eerste letter van het volgende deel van de naam יה (Yah) of יהו (yahu). Zowel yah als yahu zijn twee verschillende vormen van het tetragrammaton (JHWH), de naam van HaShem.

Interessant genoeg zien we in de parasha van deze week ook al bewijs dat Pinchas engelachtig wordt kort na deze Midianitische episode. Slechts enkele maanden later, nadat Mozes was overleden en Jozua het roer overnam als de nieuwe leider, stuurde hij een paar spionnen om het Heilige Land te verkennen ter voorbereiding op de verovering. De twee spionnen waren Caleb (die eerder had bewezen een waardige spion te zijn) en Pinchas. Zoals het beroemde verhaal gaat, verstopten Caleb en Pinchas zich in het huis van Rahav. De Tenach vertelt ons dat "de vrouw de twee mannen had meegenomen en hen had verborgen" Y'hoshua (Jozua) 2:4, maar wanneer we het Hebreeuws correct lezen zegt dit letterlijk "verborg *hem*" (וַתִּצְפְּנוּ). Ze nam *beide* mannen mee, maar verborg er slechts één! Waarom? Rashi merkt dan ook terecht op dat Pinchas al een engel was geworden en zichzelf onzichtbaar kon maken, zoals elke goede engel dat kan.

Terwijl de Tenach verder gaat, zien we dat Pinchas de komende eeuwen een prominente rol spelen. Waarom eindigt zijn priesterschap? De belangrijkste gebeurtenis vond plaats met de rechter Yiftach (zie *Sha'ar HaGilgulim*, hoofdstuk 32). Om hem te helpen in de strijd, deed Yiftach een gelofte om alles wat hij als eerste ziet op te offeren bij zijn terugkeer van de overwinning. Toen hij terugkeerde, was het zijn dochter die hij het eerst zag, wat hem natuurlijk in een verschrikkelijke situatie bracht. Wat hij had moeten doen is het volgende naar Pinchas de hogepriester gaan en zijn gelofte laten annuleren. Helaas was zijn ego te groot en wilde hij zich niet vernederen voor de kohen. Pinchas had ondertussen het initiatief moeten nemen om naar Yiftach te gaan om de dochter te sparen. Ook hij hield vast aan zijn trots en liet de onschuldige dochter lijden. Hiervoor verloor Pinchas zijn *roeach hakodesjen* werd gedegradeerd uit het priesterschap (*Bereshiet Rabba* 60:3).

Ik denk dat de midrasj hier eigenlijk de sleutel bevat om Pinchas en Eliyahu met elkaar in verband te brengen. Dit omdat het een punt maakt om op te merken hoe Yiftach werd begraven in het land Gilead Shoftim (Rechters) 12:7. Ondertussen wordt Eliyahu in de Tenach geïntroduceerd als specifiek afkomstig uit Gilead Melachim alef (1 Koningen) 17:1. De implicatie is dat Pinchas zich na zijn mislukking terugtrok in het land Gilead om zijn fout met Yiftach die in Gilead werd begraven, te verzoenen. De Tenach herintroduceert Pinchas later als Eliyahu "van Gilead" om ons eraan te herinneren dat de laatste keer dat we Pinchas zagen in de aflevering van Gilead was. Eeuwen later keert hij terug, niet langer als Pinchas (want wie zou dat geloven?) maar als de engel-profeet Eliyahu. Hij weet al die tijd dat hij onsterfelijk is en niet zal sterven, en daarom doet Eliyahu erg zijn best om zijn leerling Elisha van zich af te schudden en te voorkomen dat hij Eliyahu's "overlijden" ziet Melachim beth (II Koningen) 1.

Wat deed Pinchas in die eeuwen dat hij ondergedoken zat, voordat hij terugkeerde als Eliyahu? Afgezien van zijn behoefte om boete te doen en *roeach hakodesj* terug te krijgen , speelde hij een verborgen rol in de gebeurtenissen die plaatsvonden. Een voorbeeld hiervan zien we bij de geboorte van Simson. De midrasj (*Vayikra Rabbah* 1:1) suggereert intrigerend dat de engel die de wonderbaarlijke geboorte van Simson aankondigde, Pinchas was!

We vinden ook een interessante parallel tussen Pinchas, Eliyahu en Joseph. Deze figuren zijn allemaal toonbeelden van *Yesod* en *shemirat habrit* , seksuele zuiverheid en "behoud van het Verbond". Pinchas beëindigde de Midianitische orgie, en later hielp Eliyahu een einde te maken aan de immoraliteit in het koninkrijk Israël. Vanwege dat laatste kreeg Eliyahu de taak om bij elke *brit milah* te verschijnen. Als we het hebben over de "zeven herders van Israël", worden ze altijd vermeld als Abraham, Isaac, Jacob, Moses, Aaron,

ללמד המקום

Joseph en David, wat overeenkomt met de Sefirot van Chessed, Gevurah, Tiferet, Netzach, Hod, Yesod en Malchoet. Toch, in het verlengde van de hierboven aangehaalde Midrasj van Pinchas (*Yalkut Shimoni* I, 772) lezen we:

Zeven voorvaders sloten een verbond (uiteraard met HaShem), en dat zijn: Abraham, Isaak, Jacob, Mozes, Aäron, Pinchas en David. Met Abraham staat geschreven: "Op die dag sloot HaShem een verbond met Abraham..." Bereshiet (Genesis) 15:18 In verband met Isaak staat geschreven: "En Mijn verbond zal Ik met Isaak onderhouden..." Bereshiet (Genesis) 17:21 staat geschreven: "Dan zal ik aan mijn verbond met Jakob denken..." Vayikra (Leviticus) 26:42. Bij Mozes staat geschreven: "Ik heb een verbond met u gesloten..." Shemot (Exodus) 34:27. Met Aäron staat er geschreven: "Mijn verbond was met hem..." Maleachi 2:5. En bij Pinchas staat geschreven: "Het zal voor hem en voor zijn nakomelingen na hem een eeuwig verbond zijn..." Bamidbar (Numeri) 25:13. En dan hebben we David en daar staat geschreven: "Ik heb een verbond gesloten met Mijn uitverkorene..." Tehilim (Psalm) 89:4.

Net zoals ik zal u zeker hebben verwacht dat Joseph hier ook genoemd zou worden in plaats van Pinchas. De verklaring voor de schijnbare omschakeling is dat de ziel van Joseph in Pinchas was (zie Kol HaTor , hoofdstuk 2). Voordat hij stierf, vroeg Joseph om deel uit te maken van de toekomstige Exodus. We weten dat zijn sarcofaag inderdaad is gevonden en is dan ook meegenomen door de Israëlieten. Het waren echter niet alleen zijn botten en stoffelijke resten die meekwamen. HaShem zorgde ervoor dat ook de ziel van Joseph deel zou uitmaken van de Exodus. Deze ziel kwam terug in Pinchas wat dan uiteindelijk ook echt de reden is waarom Pinchas zo'n ijver voor HaShem had en zo verbonden was met Yesod (het fundament) wat ook de Sefira van Joseph is. Het bewijs zit hem in de cijfers: het verleden van Pinchas was bij Joseph en zijn toekomst in Eliyahu. Het is niet voor niks dat de som van "Josef" en "Eliyahu" 208 (יֹסֵף + אֱלִיָּהוּ) is en dat deze gelijk is aan de som van "Pinchas" (פִּינָחָס)!

Er is echter nog een zeer fascinerende verbinding die het ontdekken waard is. Pinchas en Eliyahu werden "zeloten" genoemd, *kana'im* . Ditzelfde label werd gebruikt door een groep Joden aan het einde van het tijdperk van de Tweede Tempel, in rabbijnse teksten bekend als *kana'im* of *biryonim* , extremisten die geloofden in het afweren van de Romeinen tot op het punt van martelaarschap. Onder hen bevond zich een aparte groep huurmoordenaars genaamd *sikarim* , "Sicarii" (dolkmannen), vernoemd naar hun favoriete wapen: een kleine, verborgen dolk.

De Zeloten geloofden dat het messiaanse tijdperk nabij was. Ze zagen de oorlog met de Romeinen als de geprofeteerde *Gog u'Magog* van het einde der dagen. Daarom waren ze dan ook bereid om voor deze zaak te sterven, wetende dat de opstanding toch op handen was. Zoals de Talmud (*Gittin* 56a) beschrijft, gingen ze zo ver dat ze alle graanschuren van Jeruzalem platbrandden om de Joden te dwingen de Romeinen tot de dood toe te bevechten. Ze namen het heft in eigen hand en luisterden niet meer naar de rabbijnen of het Sanhedrin.

ללמד המקום

De leidende wijze in die tijd was Rabban Yochanan ben Zakkai. Zijn neef was “Abba Sikkara”, leider van de Zeloten. Rabban Yochanan ontmoette zijn neef in het geheim en vertelde hem: Hoe lang ga je dit nog doen? Totdat iedereen dood is? Abba Sikkara antwoordde dat hij niet langer controle had over zijn eigen fanatieke krijgers, en als hij zou proberen ze in bedwang te houden, zouden ze hem bestempelen als een verrader en hem vermoorden! Hier lezen we van het beroemde verhaal over Rabban Yochanan ben Zakkai die de dood veinsde en in een doodskest uit de muren van Jeruzalem ontsnapte. Dit was eigenlijk het idee van Abba Sikkara! Zijn achterdochtige Zeloten wilden het lichaam van Rabban Yochanan doorboren om er zeker van te zijn dat hij dood was, maar Abba Sikkara hield hen tegen.

Terwijl dit gaande was, weten we uit historische bronnen (namelijk Josephus) dat de Zeloten het priesterschap overnamen en zelf een nieuwe *Kohen Gadol aanstelden*. Zijn naam? Pinchas ben Shmuel van Aphthia. De Talmud (*Tosefta Yoma* 1:6) noteert deze episode ook kort en noemt hem "Pinchas ish Habata", die een onwaardige kandidaat was. Joseph voegt eraan toe dat hij oorspronkelijk een boer was en weinig wist van het priesterschap (*Wars of the Jews* 4:155). De Zeloten gaven hem de leiding en riepen uit: *Pinchas hu Eliyahu!* Ze geloofden dat hij de geprofeteerde terugkeer was van Elia aan het einde der dagen! Ongelooflijk, het is heel goed mogelijk dat deze uitspraak die we ontelbare keren in rabbijnse teksten vinden, eigenlijk afkomstig is van de Zeloot Pinchas in de laatste maanden van de Tweede Tempel.

De Zeloten van die tijd dachten dat ze het werk van de Bijbelse zeloot Pinchas voortzetten. Pinchas nam tenslotte het heft in eigen handen en trad gewelddadig op. Hij kreeg geen toestemming van Mozes en het Sanhedrin keurde destijds de eenzijdige actie van Pinchas *niet goed*. In feite wilden ze hem er aanvankelijk voor excommuniceren, voordat HaShem tussenbeide kwam (zie Yerushalmi, *Sanhedrin* 48a). Ook de Zeloten traden gewelddadig op eenzijdig, zonder toestemming van de *nasi* van Israël of het Sanhedrin. Dit is waarschijnlijk de reden waarom ze zichzelf “Zeloten” noemden, *kana'im*, naar de oude bijnaam Pinchas. Wisten de Zeloten van de Midrasjverbinding tussen Pinchas en Eliyahu? Kenden ze de traditie dat Pinchas zou terugkeren als Elia om de uiteindelijke verlossing in te luiden? Het lijkt geen twijfel dat ze dat deden, want de vroegst bekende bron om waarin dit besproken wordt is Philo, die stierf voordat de Tweede Tempel werd verwoest, en dit alles schreef in zijn *Biblical Antiquities* (48.1):

HaShem zei tegen (Pinchas): “Zie, je bent voorbij de 120 jaren die voor ieder mens zijn vastgesteld. Sta nu op en ga van hier en woon in de woestijn op de berg en woon daar vele jaren. Ik zal mijn adelaar bevelen en hij zal je daar voeden. En je zult niet weer naar de mensheid komen tot de afgesproken tijd is aangebroken en je zult op het juiste moment worden getest; en dan zal je de hemel sluiten (van regen), en door uw mond zal hij weer worden geopend. Daarna zul je worden opgetild naar de plaats waar degenen die voor jou waren werden opgewekt.

Philo verwijst hiermee naar de eerste aflevering in het Eliyahu-verhaal, waar hij verschijnt tijdens een tijd van grote hongersnood in Israël, om de regens terug te brengen. Hij maakt duidelijk dat Pinchas Eliyahu is. Als Philo dit decennia voor de verwoesting van de Tempel schreef, lijkt het weinig twijfel dat het algemeen bekend was zelfs toen al, dat Pinchas en Eliyahu een en dezelfde persoon waren. In die moeilijke tijd verwachtten veel Joden de komst van de messias. Eliyahu moet eerst komen zoals geprofeteerd, en Eliyahu is Pinchas. De Zeloten vonden een weinig bekende kohen op het platteland die Pinchas heette, plaatsten hem in het priesterschap en riepen uit dat hij Elia was, de voorbode van Mashiach. Natuurlijk werkte hun complot niet en werd de tempel verwoest. De Zeloten werden onderdrukt, maar niet uitgeroeid.

ללמד המקום

Zestig jaar later keerde deze Zeloten ideologie terug met Shimon bar Kochva en zijn opstand. Deze keer hadden ze de steun van Rabbi Akiva. De zeloten van Bar Kochva vochten dapper, verdreven de Romeinen tijdelijk en begonnen zelfs met de herbouw van de tempel. Deze Zeloten waren rechtvaardig. Maar ook deze opstand mislukte uiteindelijk en onder de vele slachtoffers waren 24.000 studentenstrijders van Rabbi Akiva . Hier komt alles tezamen en hebben we de cirkel rond:

De Torah vertelt ons dat 24.000 mannen hun leven verloren in de Midianitische episode. Deze zondaars werden gereïncarneerd in de 24.000 studenten van Rabbi Akiva. In zijn *Sefer Gilgulei Neshamot* (20:2) schrijft de grote rabbijn Menachem Azariah de Fano die leefde van 1548-1620, en een leerling was van de Arizal:

Cozbi is Izebel, en haar *tikkun* (*wijzigen/herstellen*) was de vrouw van Tinius Rufus, die de vrouw werd van Rabbi Akiva. Het is bekend dat Izebel, Eliyahu (die Pinchas is) achtervolgde uit wraak. En Rabbi Akiva is degegene die hier de gilgul^a (^a *de ziel van een dode persoon die overgaat in een ander levend lichaam om een nieuw bestaan aan te nemen en boete te doen voor zonden uit het verleden*) is van Zimri en de 24.000 die stierven waren diegen van de stam van Shimon in Sichem, zij zijn de 24.000 studenten van Rabbi Akiva die stierven omdat "ze elkaar niet eerden", verwijzend naar de zonde in Shittim , waarvan ze uiteindelijk pas werden gezuiverd toen ze voor de tweede keer stierven. Bedenk dat Izebel de Fenicische prinses was die met Achab de koning van Israël, trouwde en koningin werd. Ze zorgde ervoor dat Israël afdaalde tot afschuwelijke afgoderij en immoraliteit. Ze achtervolgde Eliyahu obsessief om hem uit te schakelen. En hierboven wordt ons verteld waarom: Izebel die de reïncarnatie van Cozbi was, de Midianitische prinses die ervoor zorgde dat Israël afdaalde in afgoderij en immoraliteit in de Wildernis. Pinchas heeft haar vermoord dus nu als Izebel, zat ze achter hem aan. Eliyahu profeteert haar wrede dood en bereidt de weg voor haar uiteindelijke ondergang voor.

We lezen in de Torah hoe na de ontvoering van Dina haar broer Shimon ijverig 24.000 mensen in Sichem had vermoord. Hij profiteerde van hun zwakte door de besnijdenis, toen ze hadden afgesproken om zich bij Israël aan te sluiten Bereshiet (Genesis) 34. Deze onbezonnen actie was onjuist en werd door Jacob dan ook veroordeeld. De Schemieten waren besneden en werden Joden. Dus werden ze gereïncarneerd in de 24.000 mensen van de stam Shimon. Hoewel ze nu volwaardige Joden waren, bleef er een smet van Kanaänitische onreinheid in hen achter en ze bezweken aan de Midianitische zonde.

Hun laatste rectificatie kwam doordat ze de rechtschapen studenten van Rabbi Akiva waren. Ze namen deel aan de Bar Kochva opstand dit keer echter met toestemming en hierdoor dus ook echt ijverig voor HaShem. En hierdoor stierven ze als rechtvaardige martelaren, waarmee ze de spirituele cyclus voltooiden. Rabbi Akiva zelf zoals we lezen was een reïncarnatie van Zimri. Dit verklaart dan ook waarom Rabbi Akiva trouwde met een Romeinse edelvrouw (*voorheen de vrouw van Tinius Rufus, de goddeloze Romeinse algemeen-gouverneur*) na het overlijden van zijn eerste vrouw Rachel. Zijn tweede vrouw

ללמד המקום

was dan ook een reïncarnatie van Cozbi! Deze keer bekeerde ze zich op de juiste manier tot het judaïsme en daardoor was ze nu op een koosjere manier bij rabbijn Akiva. Op deze manier werden dus alle rectificaties (tikkun) vervuld. Nu wachten we alleen op de terugkeer van Pinchas, als Eliyahu, om de uiteindelijke verlossing in te luiden.

Shabbat Shalom.

Jaacov